

Курінний О.В. викладач СНАУ, **Черкасова Т.А** викладач СНАУ.

Виховання білінгвальних дітей.

Проблема виховання білінгвальних дітей потроху привертає до себе увагу з боку науковців та лінгвістів, не кажучи вже про спеціалістів, що працюють у сфері освіти, та безпосередньо самих батьків. Звичайно цей інтерес проявляється більшим чином у регіонах, де населення спілкується більше ніж однією мовою. Це явище дуже поширене в світі і відбувається в регіонах, в яких проживає більше ніж одна етнічна група або в регіонах, які знаходяться на кордоні з іншою державою, де розмовляють іншою мовою. Як правило, в країні існує одна державна мова. Але не рідкістю є ситуація, коли в наявності є дві державні мови. Наприклад, у Швейцарії існує 4 державні мови – німецька, французька, італійська та ретороманська. В контексті освіти дітей в таких умовах можуть виникати ситуації, коли в сім'ї використовується одна мова, а в навчальному закладі інша. Ця стаття присвячена цій проблемі та має на меті розглянути переваги та недоліки білінгвальної (двомовної) освіти.

Білінгвізм (двомовність, лат. *bi-* 'два' + *lingua* 'мова'.) це практика поперемінного користування двома мовами; володіння двома мовами і вміння за їх допомогою здійснювати успішну комунікацію (навіть при мінімальному знанні мов); однаково досконале володіння двома мовами, вміння в рівній мірі використовувати їх в необхідних умовах спілкування.

Людей, які володіють двома мовами, називають білінгвами, трьома — полілінгвами, більше трьох — поліглотами. Оскільки мова є функцією соціальних угруповань, то бути білінгвом — значить належати одночасно до двох різних соціальних груп.

Ідея виховання двомовних дітей є одночасно привабливою і можливою для все більшої кількості сімей в ці дні, і виховання зі знанням більш ніж однієї мови безумовно, має свої переваги в сьогоdnішньому глобальному світі. Проте білінгвізм є насправді не тим явищем, що відбувається просто. Успішне

виховання дітей в середовищі більш ніж однієї мови вимагає ретельного планування і вивчення двомовного розвитку мови.

Причини вибору виховання дітей в середовищі двох або більше мов є дуже різноманітними, як і самі сім'ї. Навіть слово "білінгвізм" має різні значення для різних сімей. Для деяких сімей, можливість простого розуміння двох мов, але говоріння лише однією може стати двомовністю, в той час як інші батьки чекають від своїх дітей бути не лише двомовними, але й грамотними в обох мовах. Незалежно від цілей, які потрібно досягнути для розвитку двомовності в кожній родині, успіх, як уявляється, залежить від того, який "мовний план" був розроблений заздалегідь. Сім'ям, яким потрібен час, щоб зрозуміти, як їх діти будуть розвиватися на двох мовах, і які беруть на себе необхідні для цього зобов'язання, як правило, більш успішні у вихованні білінгвальних дітей.

Якщо ви розглядаєте можливість виховання своїх дітей на двох мовах, гарною ідеєю буде усвідомити ваше власне визначення білінгвізму. Знання мови може бути оцінена з точки зору аудіювання, говоріння, читання і письма. Ви також можете додати п'яту сферу мовлення та мови, в якому людина може використовувати одну або обидві мови для міркування для вашого визначення двомовності. Людина може говорити тільки однією мовою, але мати слухове сприйняття на двох мовах. Інша людина може слухати і говорити на двох мовах, але читати та писати тільки однією.

Термін збалансованого білінгвізму використовується для опису осіб, які мають приблизно однаково вільне володіння двома мовами, в той час як термін семілінгвізм використовується для тих, хто має певний дефіцит в обох мовах у порівнянні з монолінгвізмом. Цей дефіцит може бути виражений у зменшеному вокабулярі, неправильних граматичних структурах, утруднення мислення або вираження емоцій однією з мов і т. д. Мало хто по-справжньому є збалансованим білінгвом з використанням двох мов у всіх ситуаціях. Одна мова, зазвичай є домінуючою. Це панування може бути різним для аудіювання та розмовної мови або для читання і письма і, як правило, змінюється з плином часу.

У будь-якому разі, буде корисним визначити для себе, який тип білінгвізму є важливим і необхідним у вашій родині, у вашій спільноті і культурі, щоб планувати стратегію виховання дітей, з можливістю використання більш ніж однієї мови.

Більшість з нас здатні вивчити другу мову в будь-який час протягом життя. І, хоча немає критичного віку для білінгвального розвитку, діти схильні розвивати більш природню вимову, коли двомовність починається до підліткового віку. Було визначено два типи двомовності в дитинстві. Перший - це одночасне вивчення двох мов, на який, як правило, впливають чотири основних фактори:

- Здатність батьків розмовляти однією або декількома мовами. Деякі батьки говорять тільки однією мовою, рідною мовою, але не володіють мовою школи і, можливо, спільноти.
- Фактичне використання мови у спілкуванні з дитиною. Батьки можуть мати знання однієї, двох або більше мов, але прийняти рішення спілкуватися певною мовою з дитиною.
- Мова або мови, якою інші члени сім'ї говорять з дитиною, такі як мова спілкування між братами і сестрами або між дітьми і бабусями і дідусями.
- Останній фактор - це мова, якою користується дитина в суспільстві.

Другий тип білінгвізму називається послідовним. Це відбувається, коли дитина вже знає одну мову, перш ніж вчити іншу, чи то в садку або пізніше (у віці трьох років, як правило, відокремлюється синхронне та послідовне вивчення мови). Деякі діти і дорослі зазвичай вчать другу мову в школах чи на мовних курсах.

Експерти підкреслюють, що відокремлення мов робить легше оволодіння мовою для дітей. Коли діти навчаються на двох мовах одночасно, батьки повинні виробити мовні стратегії, які підкреслюють кордони між мовами. Наприклад:

- Один з батьків, одна мова. Кожен член сім'ї постійно говорить однією мовою, а інший говорить іншою (як правило, рідною мовою дитини і, можливо, спільною мовою один з одним).
- Обидва батьки розмовляють однією мовою в сім'ї, а друга мова використовується в школі.

- Одна мова використовується в побуті і в школі, а друга мова використовується у спільноті.

- Обидва батьки говорять на обох мовах з дитиною, але відокремлюють мови у залежності від мовленнєвої ситуації або говорять на різних мовах через день.

Послідовність є ключовою на початку вивчення мови. Якщо змішувати мови в одній розмові, маленькі діти відчують труднощі поділу лексики і граматики. Дитина може вивчити "змішану" мову як одну гібридну мову.

Батьки також повинні розуміти, як дотримати баланс між мовами. Якщо дитина навчається в школі однією мовою цілий день і лише на короткий час чує іншу мову вдома, то, швидше за все, мова школи, буде даватися легше, ніж мова дома. Батьки повинні планувати додатковий час, проведений задля використання рідної мови в різних ситуаціях і з різними мовцями. Багатий мовний досвід в обох мовах має важливе значення для гарного білінгвального розвитку.

Якість взаємодії у мові також дуже важлива. Мова не повинна бути занадто складною і батьки повинні вчитися розширювати мовну компетенцію їх дитини, а також надавати підтримку і схвалення. Батьки повинні бути добрими слухачами і хорошими мовцями, представляючи багатий словниковий запас і різноманітні розмовні моделі. Забезпечення книгами, музикою і навіть відео обома мовами теж важливо.

Батьки також повинні усвідомлювати індивідуальні відмінності дітей. Кожна дитина вивчає мову в її власному темпі. Це пов'язано з безліччю факторів, таких як:

- Стійкість і мобільність. Сім'я, яка перебуває протягом тривалого періоду часу у спільноті з іншою мовою збільшить шанси дитини на вивчення цієї мови.

- Відносини в родині впливають на білінгвальний мовний розвиток. Наприклад, якщо батько говорить на іншій мові, ніж мати, але часто не буває вдома, дитина не вивчить його мову так швидко як мову матері.

- Ставлення до кожної мови, виражене батьками, іншими членами сім'ї, школою, спільнотою, і особливо дитиною, вплине на розвиток однієї або обох мов. До обох мов слід відноситися з повагою та гідністю у всіх аспектах життя дитини.

У всіх дітей є потреба і бажання спілкуватися, коли мовний є досвід позитивним і значущим.

Знання двох і більше мов справді дає дітям дуже багато переваг у житті. Двомовні діти мають перевагу знання двох культур, є здатними спілкуватися з більшою кількістю людей, і мають можливі економічні переваги у майбутньому. Дослідження навіть показали переваги мислення у білінгвів. Але вирішивши виховувати білінгвальних дітей слід ретельно все продумати, так як це впливатиме на дітей протягом решти їх життя. Батьки повинні розглянути питання самоствердження особистості дитини, самооцінки, можливості навчання, а також соціальні фактори при плануванні двомовність. Виховати дитину білінгвом - це особливий подарунок, що батьки можуть запропонувати своїм дітям, але цей подарунок повинен бути спланований і презентований з обережністю, щоб його можна було добре використовувати і оцінити у майбутньому.